

PROBLÉMY METODOLÓGIE INFORMAČNEJ VEDY

Jela Steinerová

KKIV FiFUK

steinerova@fphil.uniba.sk

CIELE A ŠTRUKTÚRA

- Predstaviť informačnú vedu
- Predstaviť metodologické tradície a paradigmy informačnej vedy
- Vysvetliť problémy kvalitatívnych prístupov a vizualizácie v informačnej vede
- Príklady vlastných výskumov
 - Informačné správanie, relevancia,
 - Informačná ekológia
 - Informačné správanie doktorandov
 - Metodologická gramotnosť doktorandov

METODOLOGICKÉ PROBLÉMY

Vymedzenie predmetu

Vymedzenie informácie

Rôzne paradigmy

Sociotechnická zložitosť

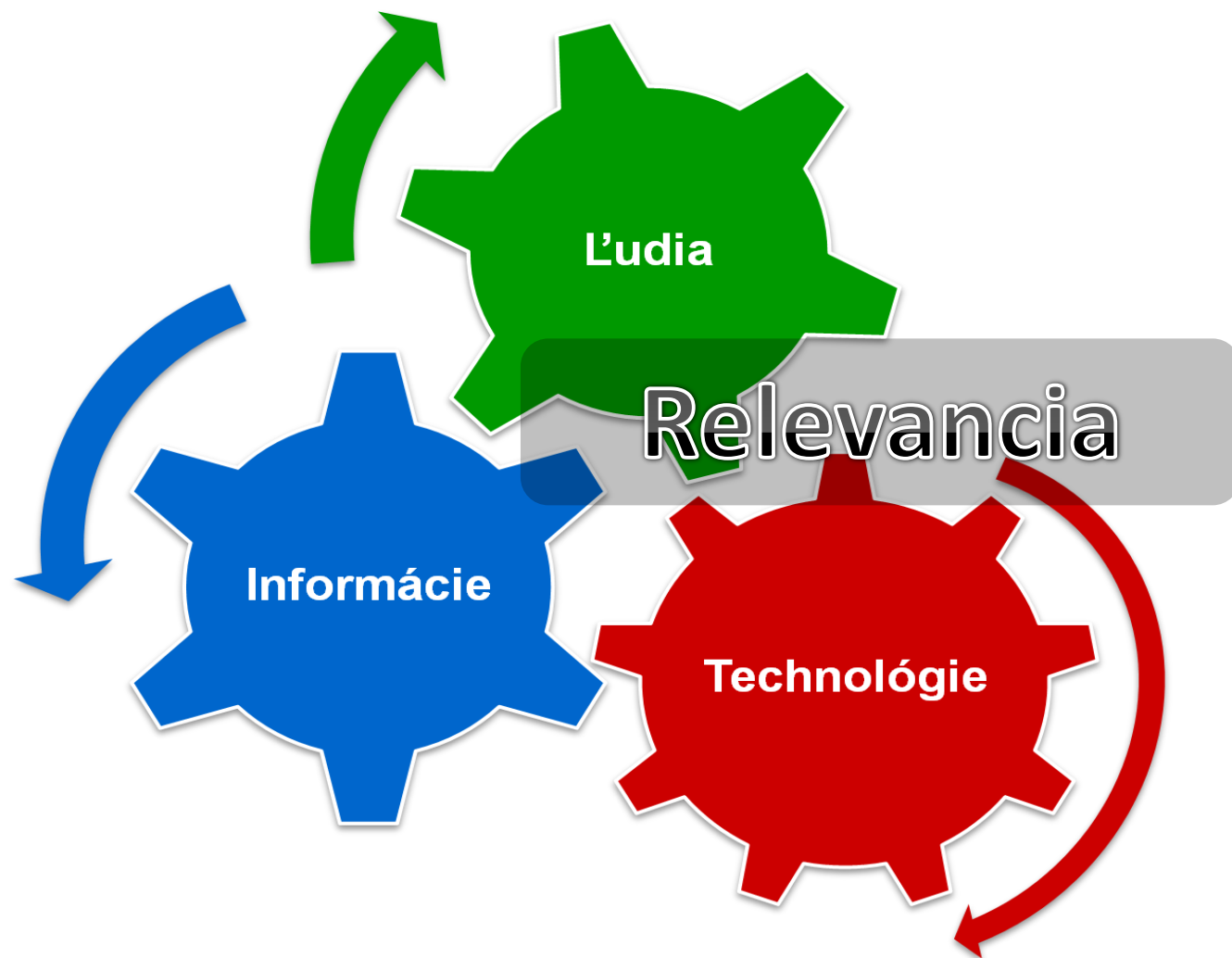

INFORMAČNÁ VEDA - PREDMET

- Vymedzenie predmetu:
 - **Komunikácia informácií, informačný proces – zaznamenané poznanie, informačné interakcie**
 - Tematické piliere: informačný prieskum a organizácia poznania, informačné systémy a informačné zdroje, digitálne knižnice, bibliometria / webometria
 - Prepojenie človeka, zdrojov a technológií
 - Praktické tradície: knihovníctvo, bibliografia, dokumentácia

KLASICKÝ MODEL INFORMAČNEJ VEDY

INFORMAČNÁ VEDA

- *Informačná veda sa zaoberá alebo by sa mala zaoberať celistvým konceptom poznania v akejkol'vek forme jeho prejavov (Jesse Shera, 1973)*
- *Informačná veda je multidisciplinárna oblasť výskumu obsahujúca niekoľko foriem poznania integrovaného zameraním na ústredný pojem ľudského zaznamenaného poznania (Bawden, Robinson 2012)*
- *Informačná veda je veda a prax zaoberajúca sa efektívnym zhromažďovaním, uchovávaním, vyhľadávaním a využívaním informácií. Zaoberá sa zaznamenanými informáciami a poznatkami a technológiou a službami uľahčujúcimi ich manažment a využívanie (Saracevic 2010)*

VYMEDZENIE INFORMÁCIE

○ Informácia

- integratívne úrovne (fyzikálna, biologická, kognitívna, komunikačná, sociálna)
- Mnoho prístupov (pluralizmus):
 - Komunikačný
 - Propozičný
 - Štruktúrny
 - Sociálny
 - Multitypový ai.
- integratívne úrovne interakcií medzi človekom a prostredím sprostredkované komunikáciou a znakovými systémami (najmä jazykom)
- výsledok transformácie kognitívnych štruktúr vysielateľa a ovplyvňuje a mení stav poznania príjemcu

VYMEDZENIE KONTEXTU

○ **Informácia**

- *Pre koho, načo, o čom, v akej situácii, aký problém, koho vzorec*
- *štruktúra integrujúca kognitívne, biologické, sociálne, fyzikálne a technologické zložky informačného prostredia pri tvorbe významu *Informácia je sociálne konštruovaná v reálnych situáciách informačného správania**

○ **Kontext**

- *prostredie a okolnosti, ktoré vplývajú a dávajú zmysel situácii, udalosti, entite. Kontext je pritom dynamický a vyvíja sa z charakteristík osobnosti, sociálneho učenia či informačného priestoru*

METODOLÓGIA VÝSKUMU: AKO UCHOPÍŤ OBJEKTY A JAVY

FORMULÁCIA PROBLÉMU A PARADIGMY

Formulácia výskumného problému

Používateľská paradigma

Systemová paradigma

Sociotechnická zložitosť

METODOLÓGIA VÝSKUMU

- Systém teoretických princípov a praktických metód, uhol pohľadu
 - Konceptia výskumu: predmet, ciele, predpoklady, analýzy, hypotézy (paradigma)
 - Formulácia problému, kategórie, premenné
 - Terminologická analýza
 - Výber metód, nástrojov, vzorky, zber dát
 - Plán, organizácia a manažment projektu
 - Analýzy, syntézy, interpretácie
 - Prezentácia, vizualizácia

VELKÉ OTÁZKY INFORMAČNEJ VEDY

○ Fyzikálne

- *Aké sú zákony a funkcie zaznamenaného univerza informácií?*
- *Aká je podstata informácie*

○ Sociálne

- *Ako ľudia vyhľadávajú a využívajú informácie? Aká je podstata informačných interakcií ľudí?*

○ Projektovanie

- *Ako urýchliť a zefektívniť prístup k zaznamenaným informáciám? Aké služby a systémy s pridanou hodnotou navrhnúť?*

○ Stratégie

- *Akými spôsobmi podporiť informačné interakcie v sociálnych štruktúrach a inštitúciách?*

METODOLÓGIA VÝSKUMU

- Účel výskumu – výber konkrétnych metód
 - Napr.:
 - **Explorácia**
(*Čo je WWW, Ako ho ľudia využívajú?*)
 - **Deskripcia**
(*Koľko prieskumov, Koľko používateľov, ktoré sú najpopulárnejšie*)
 - **Explanácia**
(*Prečo ľudia radšej využívajú wwww ako iné zdroje?*)
 - **Predikcia**
 - **Projektovanie**
 - **Experiment**

METODOLOGICKÉ PRÍSTUPY - DELENIE

○ Filozoficko-analytický

- Analytická a kritická reflexia koncepcií informácie
- L. Floridi, R. Capurro, J. Furner, M. Bates

○ Kognitivismus

- Myšlienkové procesy, kognitívna paradigma, jednotlivec
- B. Brookes, P. Ingwersen, C.C. Kuhlthau, T. Wilson, R. Fidel

○ Sociálny kognitivismus

- Domény, disciplíny, pojmové štruktúry komunit, citačné analýzy
- B. Hjørland, H. Albrechtsen

○ Pluralizmus

- Rozmanitosť, mnohonásobné významy, viacrozmernosť informácií

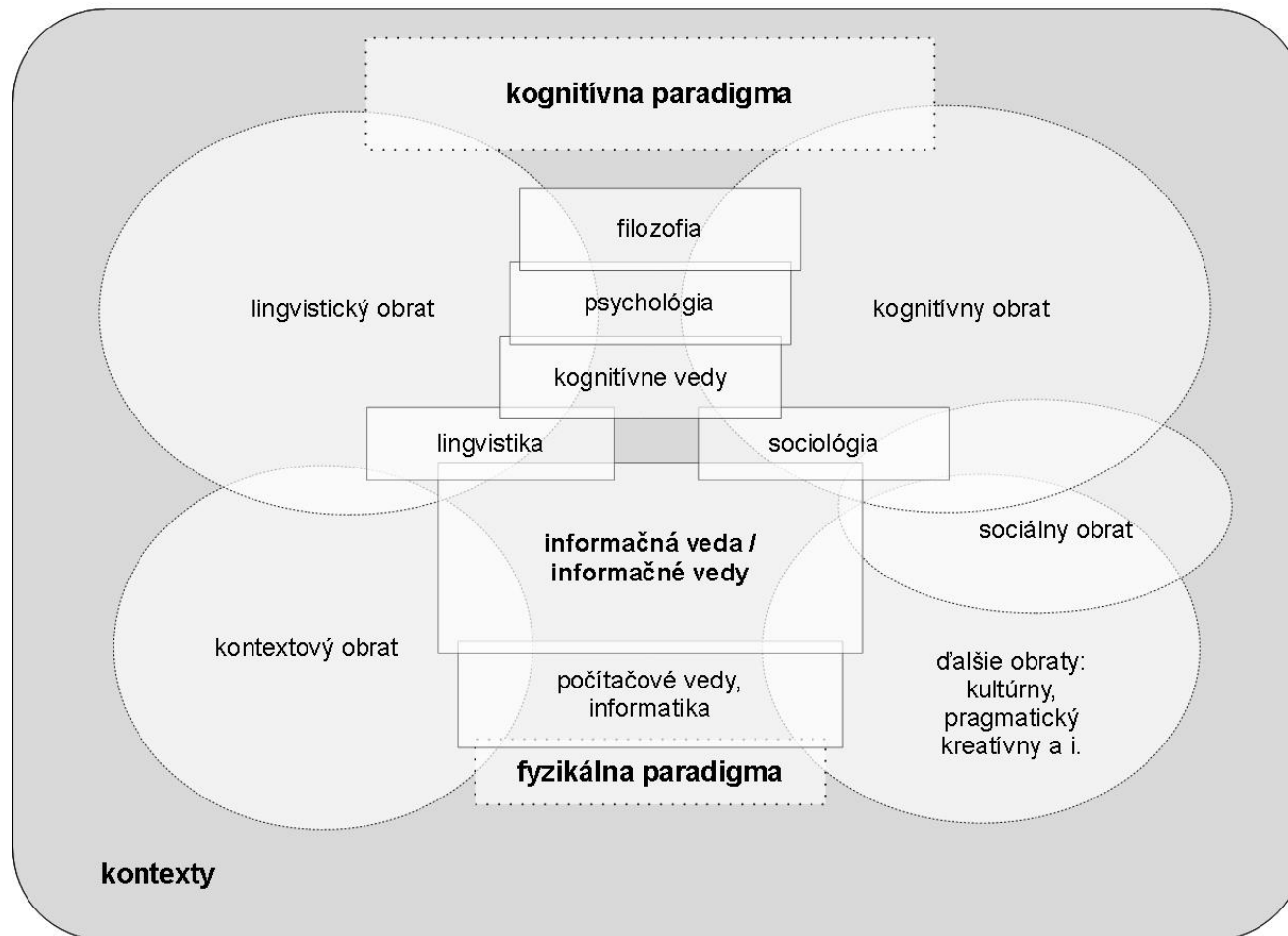
PARADIGMY INFORMAČNEJ VEDY

- Systémová (technologická) paradigma
 - Objektívne poznanie, prístup k informáciám
- Používateľská paradigma
 - Kognitívne a sociálne procesy pri spracovaní informácií
 - Inteligentné funkcie informačných systémov
- Objektová paradigma
 - Objekt, dokument
- Komunikačná paradigma
 - Komunikácia, symbolická interakcia

MAPA PARADIGMIEM A OBRATOV

Disciplíny informačnej vedy, paradigmy a obraty

METODOLOGICKÝ INDIVIDUALIZMUS / KOLEKTIVIZMUS / PLURALIZMUS

Metodologický individualizmus: individuálne poznanie jednotlivca

Metodologický kolektivismus: komunity, domény

Metodologický pluralizmus: prepojenie viac „modov“, perspektív,
viacnásobné metódy

Transdisciplinárnosť: praktická teória

ZÁKLADNÉ PILIERE INFORMAČNEJ VEDY

Informačný prieskum

Informačné správanie

Bibliometria, informetria

Digitálne knižnice

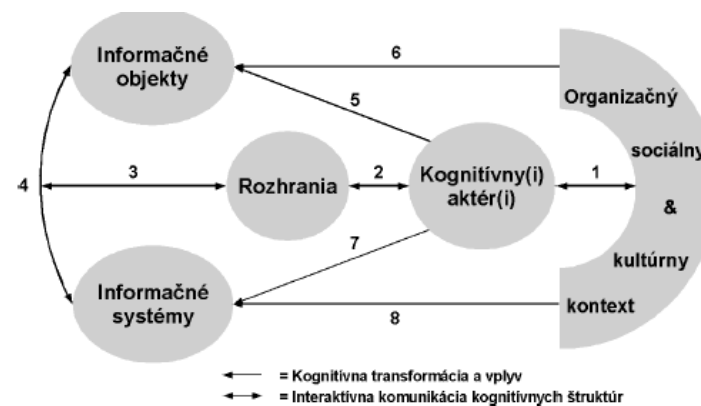
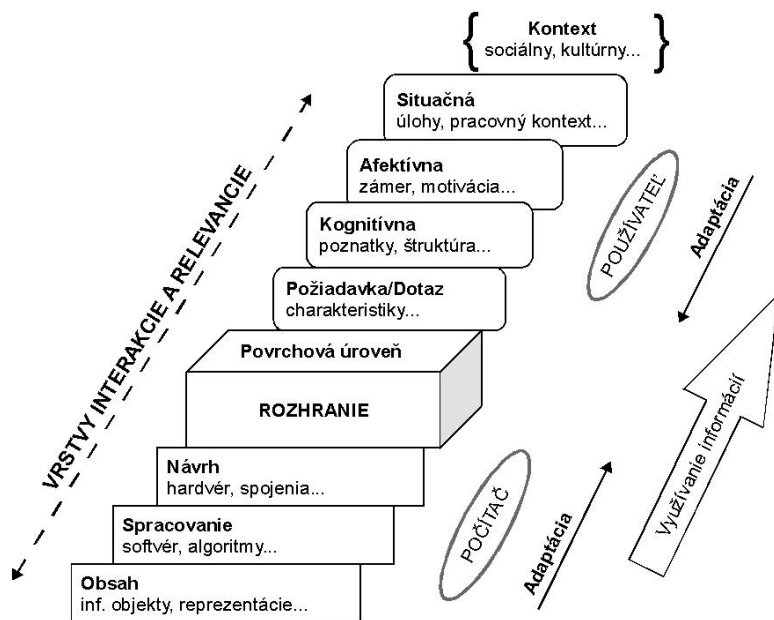

METODOLOGICKÉ TRADÍCIE

- **Informačný prieskum a organizácia poznania a informačné systémy:**
- *Experimenty, testovanie, modelovanie používateľov, algoritmizácia, projektovanie nových systémov, informačná analýza, reprezentácie poznania, kognitívne modelovanie – interakcia, rozhrania, pojmové modelovanie, heuristická evaluácia, TLA, informačný audit*
 - Experimenty – Cranfieldske testy (1957)
 - testovanie prieskumových informačných systémov a informačných jazykov
 - testy TREC (Text Retrieval Conference)
 - lingvistické analýzy

INFORMAČNÝ PRIESKUM - MODELY

Obr. 1.6 Interaktívne vyhľadávanie informácií (podľa Ingwersen, Järvelin 2005)

Saracevic 1997

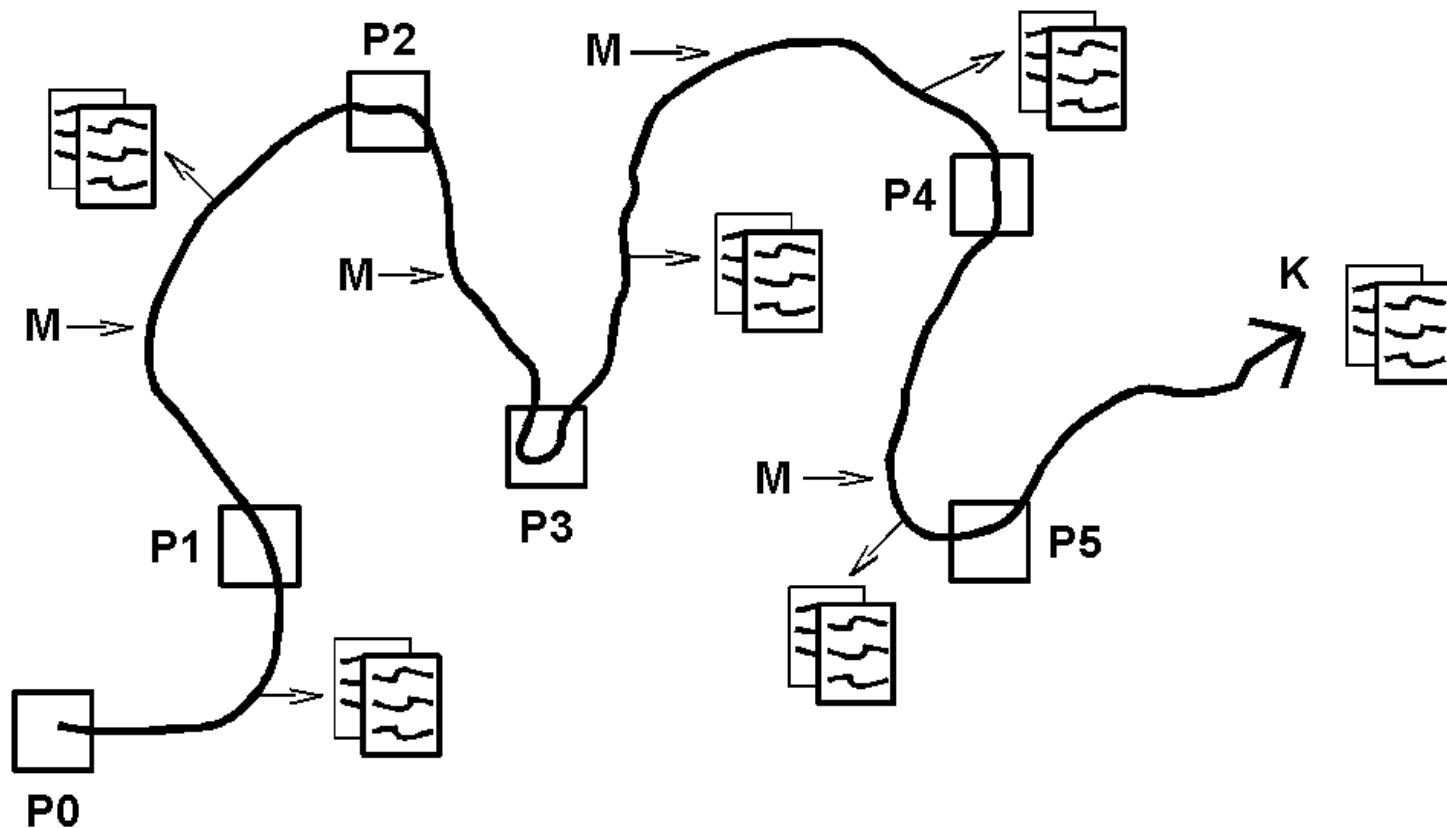

METODOLOGICKÉ TRADÍCIE

- **Informačné správanie:**
- Používatelia, komunity
 - Viacúrovňová ľudská aktivita vyplývajúca z adaptácie človeka na informačné prostredie
 - Obsahuje sociálne, kognitívne, afektívne, senzomotorické, neurofyziologické zložky
- Sociálno-psychologické metódy výskumu
 - Konštruktivizmus, fenomenológia
 - Pozorovanie, prieskumy, analýzy diskurzu
 - Prípadové štúdie
 - Využitelnosť, analýza transakčných logov, hlasné myslenie, eyetracking
 - Balíky metód (testov)

INFORMAČNÉ SPRÁVANIE – MODEL BERRY-PICKING, M. BATES

P = Zmena požiadavky

M = Myšlienka

K = Koniec

 = Dokumenty,
informácie

MODELOVANIE POUŽÍVATEĽA

- Informačné správanie používateľa:
 - Interakcia – vzájomné pôsobenie človeka a informačných systémov
 - Kognícia – modelovanie vnímania, pamäte, myslenie, riešenia problémov
 - Afektívne aspekty – emócie pri interakcii
 - Sociálne aspekty – komunikácia, kolaborácia, komunita, sociálne siete

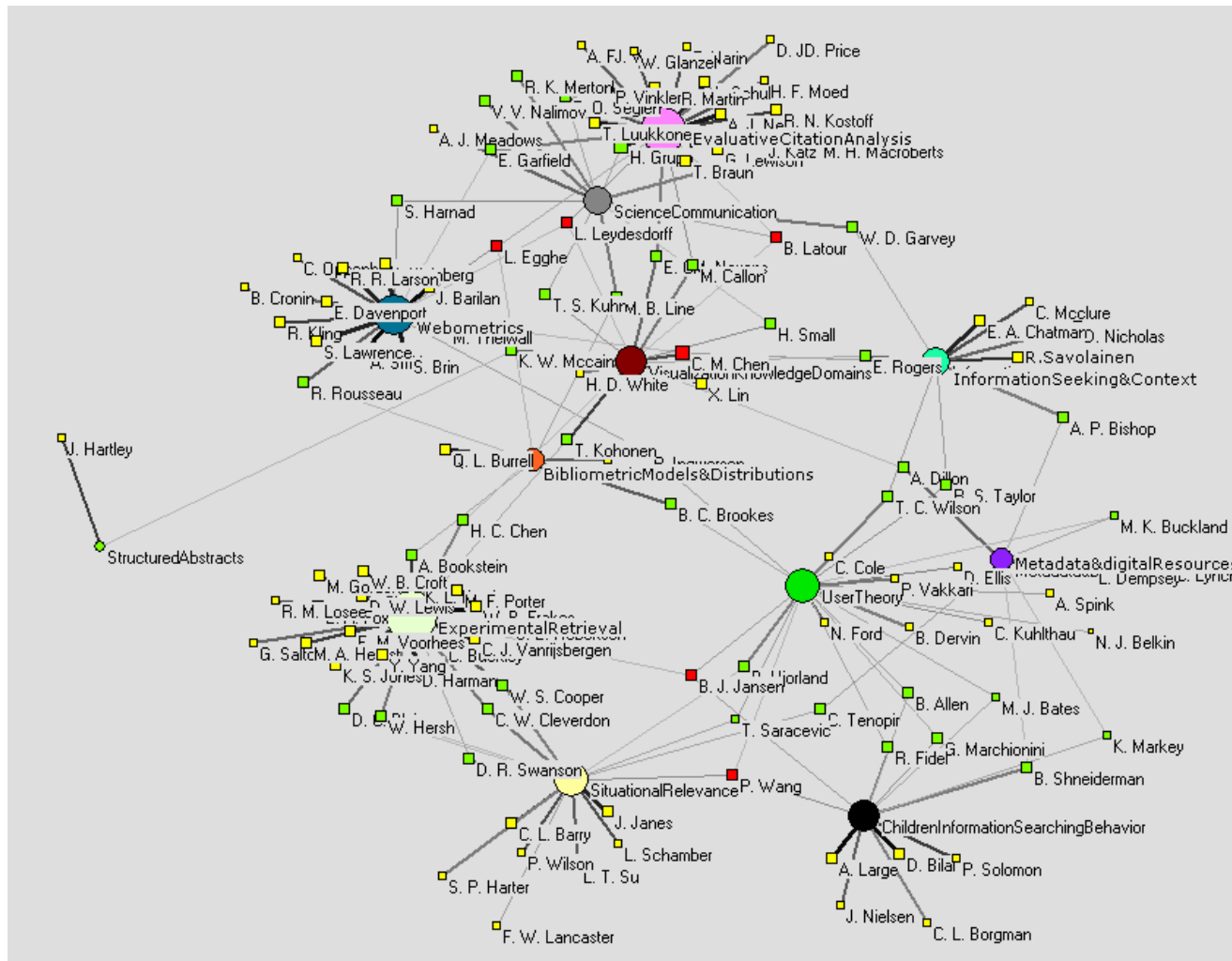
METODOLOGICKÉ TRADÍCIE

○ **Informetria, bibliometria a webometria**

- Meranie, kvantitatívne aspekty informačných zdrojov (vedecká komunikácia)
 - Štatistické a matematické metódy
 - Zákony: Alfred Lotka (1926), S. Bradford 1934), G. Zipf (1935)
- 1961 – Eugene Garfield, Institute for Scientific Information - citačné indexy (Web of Knowledge)
- Indexy: faktor vplyvu, index bezprostredného vplyvu, h-index ai.
- Kocitačné analýzy, mapovanie, vizualizácia, analýzy sociálnych sietí

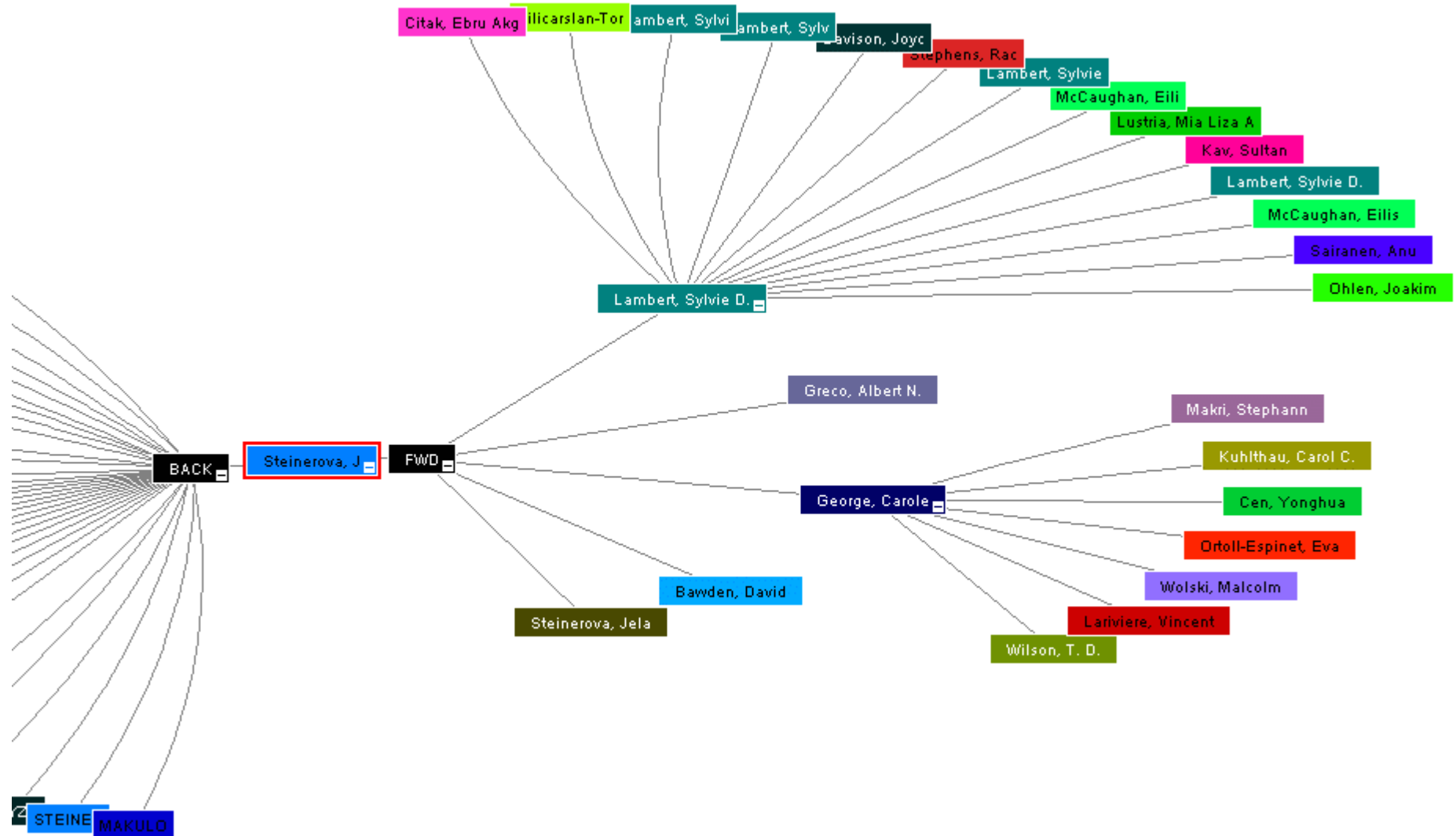
MAPA INFORMAČNEJ VEDY - PRÍKLAD

CITAČNÁ MAPA (OBOJSMERNÁ; 2 GENERÁCIE CITÁCIÍ) – AUTORI

(THOMSON REUTERS WEB OF KNOWLEDGE)

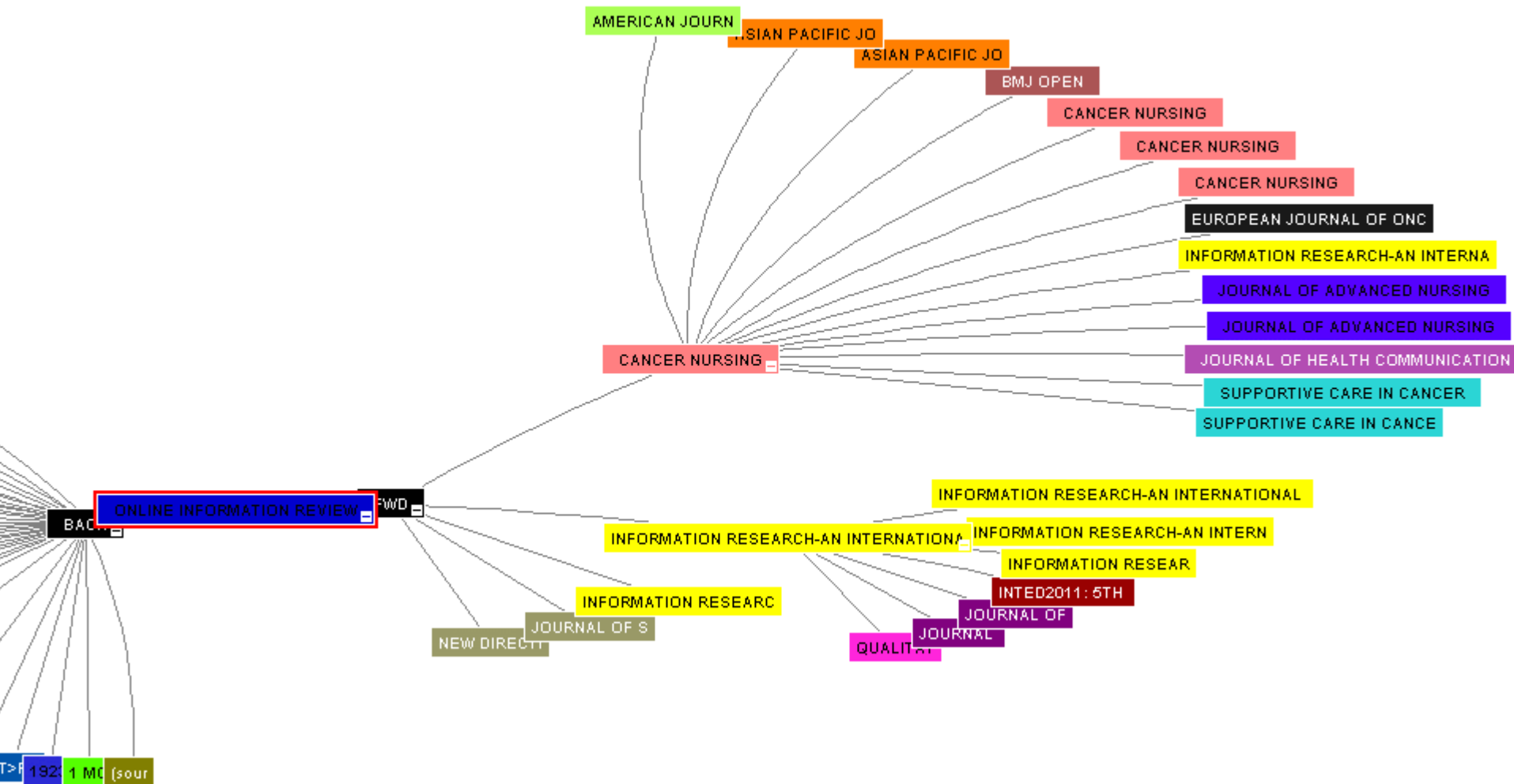
STEINEROVA, J. – SUSOL, J. (2005): LIBRARY USERS IN HUMAN INFORMATION BEHAVIOUR

CITAČNÁ MAPA (OBOJSMERNÁ; 2 GENERÁCIE CITÁCIÍ) – ZDROJE

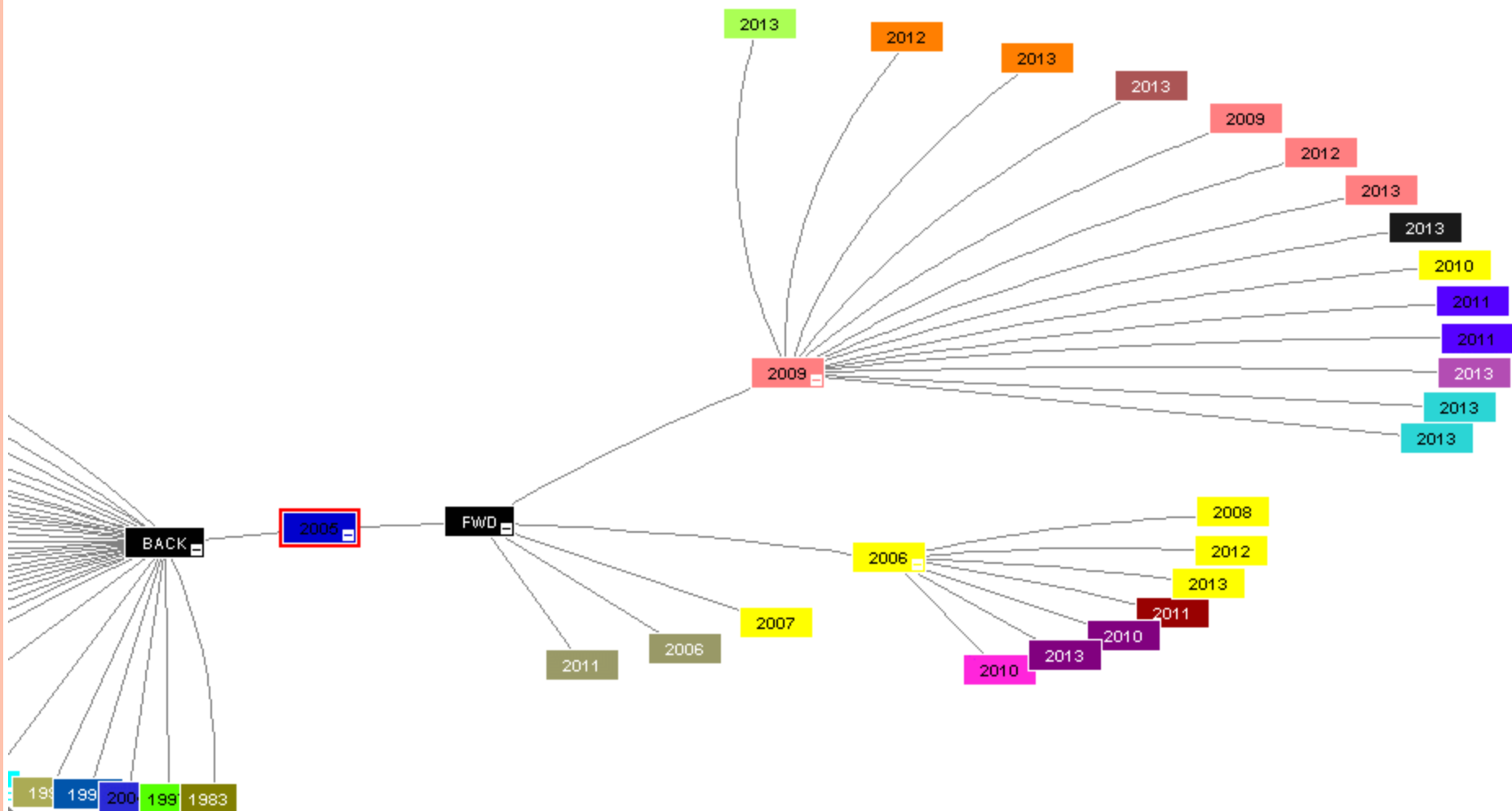
(THOMSON REUTERS WEB OF KNOWLEDGE)

STEINEROVA, J. – SUSOL, J. (2005): LIBRARY USERS IN HUMAN INFORMATION BEHAVIOUR

CITAČNÁ MAPA (OBOJSMERNÁ; 2 GENERÁCIE CITÁCIÍ) – ROKY (THOMSON REUTERS WEB OF KNOWLEDGE)

STEINEROVA, J. – SUSOL, J. (2005): LIBRARY USERS IN HUMAN INFORMATION BEHAVIOUR

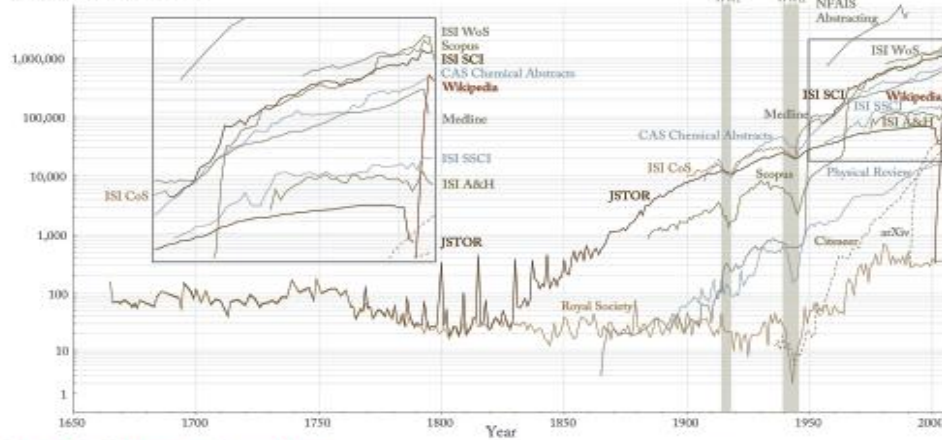

VIZUALIZÁCIA – ATLAS VEDY

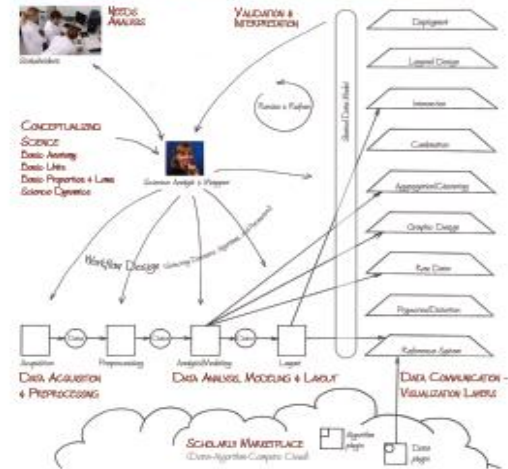
SAMPLE IMAGES FROM THE ATLAS OF SCIENCE

PART 1: INTRODUCTION

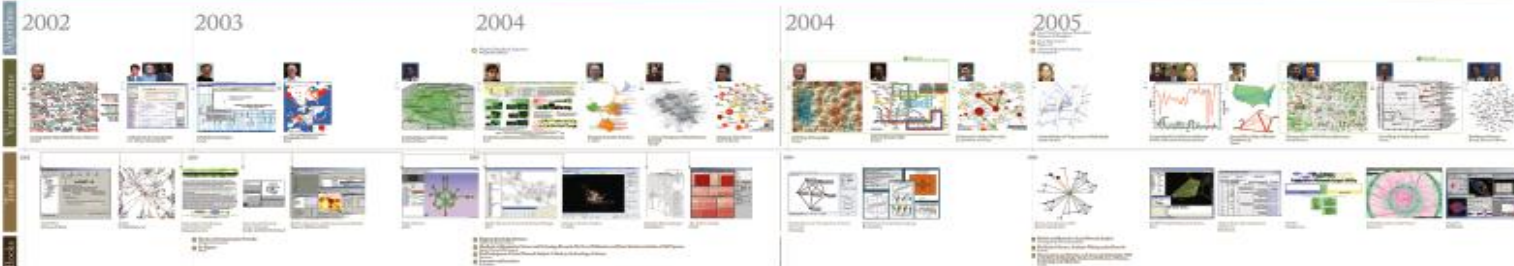
Papers & Wikipedia Entries

PART 3: TOWARDS A SCIENCE OF SCIENCE

PART 2: THE HISTORY OF SCIENCE MAPS

PART 5: THE FUTURE OF SCIENCE MAPS

Science Maps for Economic Decision Makers

Science Maps for Scholars

Science Maps for Science Policy Makers

Science Maps for Kids

METODOLOGICKÉ TRADÍCIE

- **Digitálne knižnice**
- *Digitálne prostredie obsahujúce digitálne objekty, organizované, štruktúrované a poskytujúce služby s pridanou hodnotou pre určitú komunitu*
- metódy: analýzy, projektovanie, modelovanie, nové nástroje reprezentácie poznania: ontológie, experimenty: open access, autorské právo ai.
- Budovanie digitálnych súborov, digitalizácia
- Reprezentácia zdrojov: metadáta
- Prístup k zdrojom, bohatá funkčnosť, kolaborácia

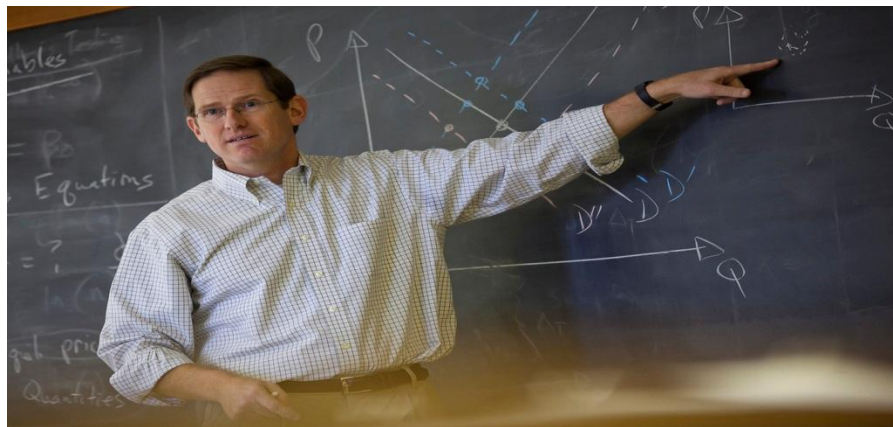
METODOLOGICKÁ PLURALITA INFORMAČNEJ VEDY

- Modus humanitných vied
 - Vnútorňý život, myseľ, vnútorná skúsenosť, abstraktná reflexia, emócie
 - Skúsenosť pri využívaní informácií
 - Informačné správanie, informačná etika
 - Kognitívne modely
 - Afektívne aspekty využívania informácií

„MODY“ INFORMAČNÝCH VIED

- Modus technických a fyzikálnych vied
 - Metodologický model – matematika, deduktívne zákony, logika
 - Parametre, matematické modelovanie
 - Predikcia, explanácia
 - Interpretácia využitia informácií a informačných potrieb
 - Zlepšenie využiteľnosti informačných artefaktov
 - Experiment – nové služby, systémy, funkcie

„MODY“ INFORMAČNÝCH VIED

- Modus sociálnych vied
 - Sociálny kapitál
 - Sociálny význam pojmov súvisiacich s informáciami
 - Plasticita sociálnych interakcií
 - Sociálne siete – prepojenie, reciprocita, dôveryhodnosť
 - Interakcia – globálne, lokálne
 - Budovanie komunít
 - online sociálne siete

DELENIE PRÍSTUPOV K POZNANIU - TRADÍCIE

Pozitivismus

- Informačný prieskum
- Informačné systémy
- Klasifikácia a kategorizácia

Konštruktivismus Fenomenológia

- Hermeneutika
- Interpretácia
- Fenomenografia
- Diskurzívna analýza
- Sociálny konštrukcionizmus

DELENIE METÓD

Pozorovanie

- priame
- nepriame

Metódy

- deterministické
- emergentné
- empirické
- teoretické

DELENIE METÓD

Prístupy

- nomotetické
- ideografické

Metódy

- kvantitatívne
- kvalitatívne

NOMOTETICKÉ A IDEOGRAFICKÉ PRÍSTUPY

Nomotetické poznanie

Všeobecné zákonitosti,
princípy, vzorce
(predikcia,
vysvetlenie)

*Napr. kognitívne
teórie, bibliometria,
inžinierske,
používateľsky
orientovaný dizajn
(prír. vedy)*

Ideografické poznanie

Zvláštnosti, skladanie
súčastí, jedinečné
fakty, situácie –
objavenie tendencií
(humanitné vedy)

*Napr. historický prístup,
konštruktivizmus,
diskurzívna analýza,
filozofický prístup,
kritická teória,
historická analýza*

KVANTITATÍVNE A KVALITATÍVNE METÓDY

Kvantitatívne

- Testovanie hypotéz, analýza faktov
- Premenné
- Numerické údaje
- Štatistické metódy analýzy
- Výsledky: fakty, tabuľky, grafy
- Validita: štatistické testy

Kvalitatívne

- Pochopenie udalostí
- Témy, kategórie, motívy
- Texty, dokumenty, opisy
- Hľadanie vzorcov, zovšeobecnenie
- Výsledky: opisy, príbehy, eseje, interpretácia
- Validita: peer review, triangulácia

KVALITATÍVNE METÓDY VÝSKUMU

Výhody

- **Typ otázky: prečo, motivácia, súvislosti**
- Konkrétna situácia
- Kontext
- Interpretácie
- Kategórie textov
- Opisy, príbehy

Úskalia / obmedzenia

- Subjektivismus
- Obmedzená generalizácia
- Odlišnosti / univerzálnosť
- Tvorba kategórií
- Etika výskumu

KVALITATÍVNE METÓDY VÝSKUMU

- Obsahová analýza
 - Kritická analýza
 - Historická analýza
- Diskurzívna analýza
 - „interpretačné repertoáre“
- Prípadové štúdie
- Testy, inventáre
- Sémantický diferenciál
- Diagnostika skupín
- Subjektívnosť interpretácií
- Sociálne interakcie
 - Jedinečnosť objektov, javov, udalostí
- Fenomenológia
- Kontextuálnosť
 - ukotvená teória (Glaser, Strauss)

PROBLÉMY KVALITATÍVNYCH METÓD

- Výber vzorky
- Kombinácie s inými metódami
- Náročnosť analýz získaných empirických dát
- Kódovanie, tvorba kategórií, redukcia údajov, vyvodenie záverov
- Princípy etiky sociálneho výskumu:
 - Neškodiť účastníkom
 - Nezavádzať
 - Dobrovoľná účasť (informovaný súhlas)
 - Dôvernosť, bezpečnosť dát

VIZUALIZÁCIA DÁT A INFORMÁCIÍ – METODOLOGICKÉ PROBLÉMY

- Bibliometrické analýzy
- Citačné analýzy
 - špeciálne nástroje:
 - CiteSeer, výpočet faktorov
- Data mining
- Text mining
- Znalostné, pojmové mapy, tematické mapy
- Semiotické princípy vizuálnej analýzy
- Interpretácia
 - subjektívnosť
- Obsahové analýzy
- Napr.:
 - Metóda informačných horizontov

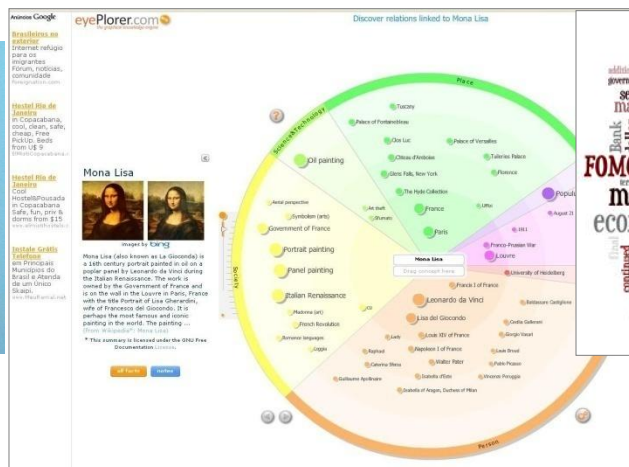
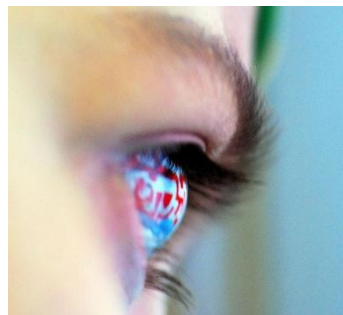
VIZUALIZÁCIA INFORMÁCIÍ

- Dáta z výskumov informačného správanania
- Dáta z digitálnych knižníc a repozitárov
- Informačné správanie – experimenty s metódami vizualizácie:
 - Mapy, mapovanie, myšlienkové mapy, tematické mapy, pojmové mapy

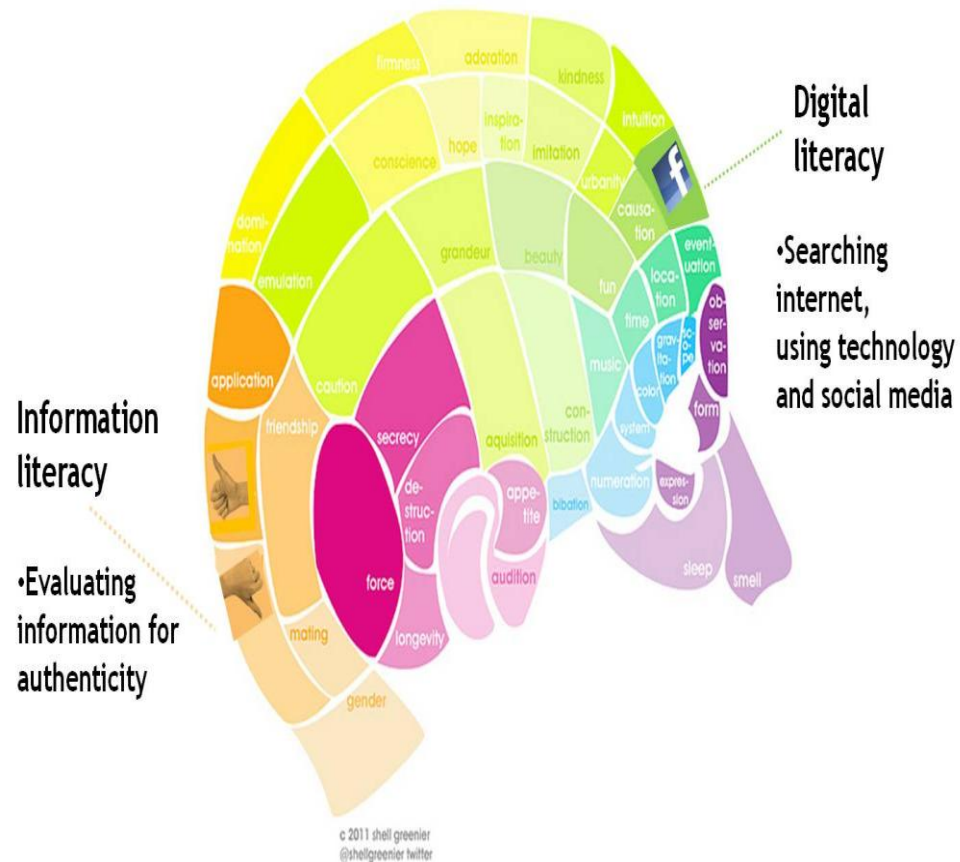

VIZUALIZÁCIA INFORMÁCIÍ

- Videonahrávky informačného správania detí
- Inovácie – nové smery vizualizácie
- V kvalitatívnom výskume:
 - Vizualizácia bohatého sémantického obsahu:
 - Hierarchické mapy, rotačné modely, sieťové modely

VIZUALIZÁCIA: INFORMAČNÁ A DIGITÁLNA GRAMOTNOSŤ, MAPY

METODOLOGICKÝ PROBLÉM - INTEGRÁCIA

- Prepojenie výskumov informačného správania a HCI
 - Vedieť viac o používateľoch v elektronickom prostredí
 - Uplatniť to v návrhu systémov, služieb, portálov
- Doteraz: málo prepojené oblasti
 - Napr. projekt:
 - **Interakcie doktorandov s informačným prostredím**

PRÍKLADY VLASTNÝCH VÝSKUMOV

- Výskum informačného správania používateľov akademických knižníc (projekt VEGA Interakcia človeka s informačným prostredím, 2002 – 2004):
pragmatický a analytický štýl
- Výskum relevancie (projekt VEGA Využívanie informácií pri informačnom správaní, 2005 – 2007):
model relevancie 2.0
- Výskum informačnej ekológie akademického informačného prostredia (VEGA, 2010-2011)
modely, odporúčania

VÝSKUMY INFORMAČNÉHO SPRÁVANIA

- Informačné správanie:
 - Orientácia na zdroje, inštitúcie, systémy
 - **Orientácia na človeka v celistvosti**
- Kontexty
- Kategórie
 - Kognícia
 - Emócie
 - Komunita, kolaborácia

VLASTNÉ VÝSKUMY

- Aké informačné štýly môžeme identifikovať?
 - Aké máme informačné stratégie pri riešení informačných problémov
- Ako posudzujeme relevanciu informácií?
 - Ako triedime informácie?
- Aký je stav akademického informačného prostredia a ako ho možno modelovať?
 - Aké nástroje organizácie informácií v digitálnych repozitároch sú účinné?
- Aké sú kontexty informačného správania doktorandov?
 - Ako možno modelovať ich metodologickú gramotnosť?

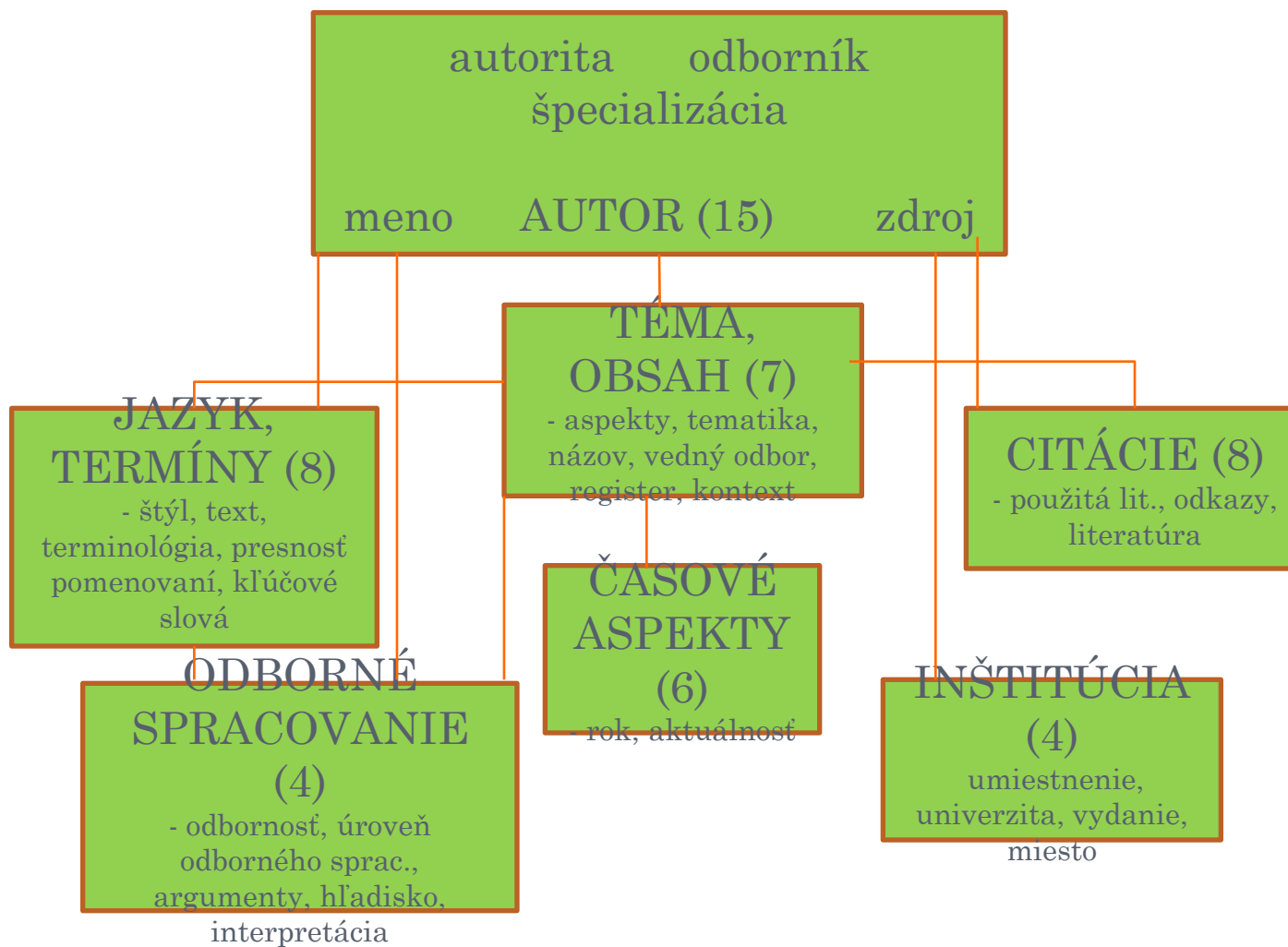
INFORMAČNÉ ŠTÝLY

	Pragmatický	Analytický
Vyhľadávanie	horizontálne	exploratívne
Terminológia	jasnosť	multidisciplinárnosť
Hodnotenie	náhodné, povrchové	skúsenosť pri hodnotení relevancie
Organizácia	povrchová závislosť od poľa	integrácia na základe poznania a skúsenosti
Plánovanie	intuitívne, jednoduché dotazy	komplexnejšie dotazy
Účel	orientácia	intelektuálne spracovanie
Pocity	dôvera, optimizmus	pochybnosti
Motivácia	rýchle riešenie	pochopenie súvislostí
Prístup k informáciám	navigácia	interpretácia

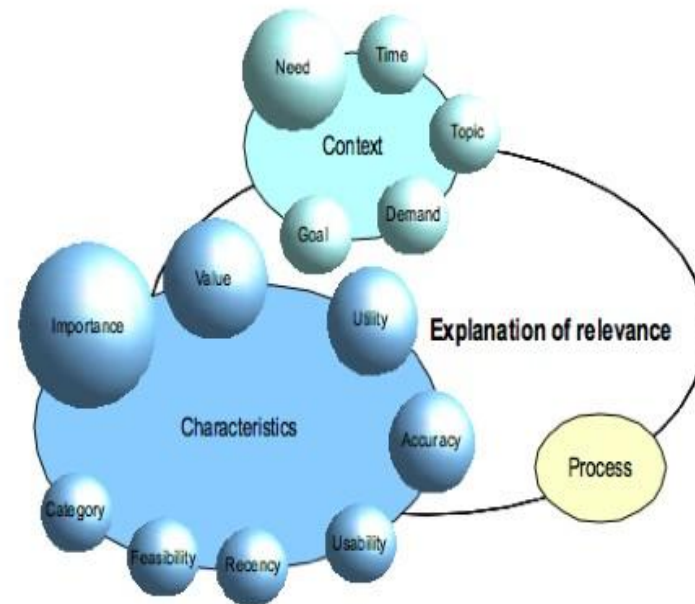
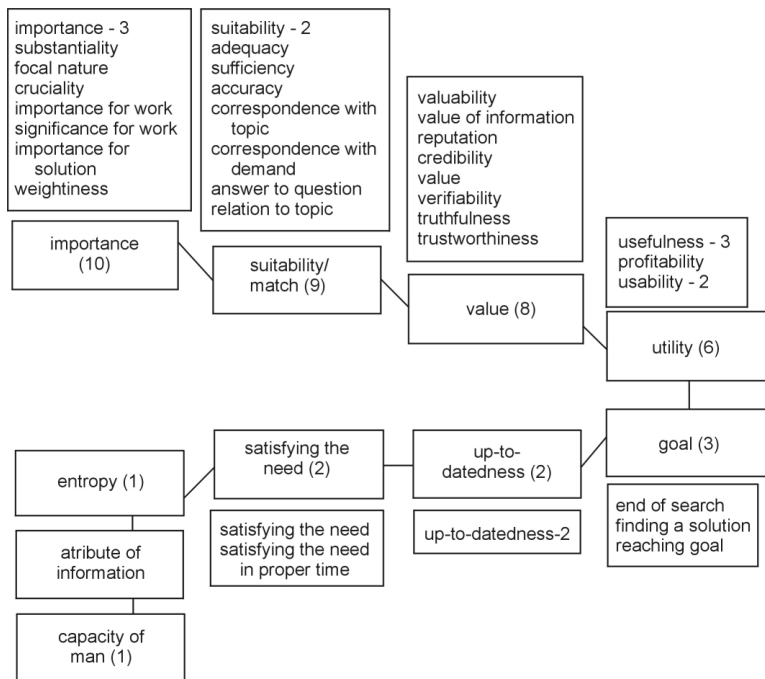
RELEVANCIA (2.0)

	Tradičné knižničné prostredie	Elektronické prostredie (internet, web, digitálna knižnica)
Systemová relevancia	Bibliografická úroveň Formálna zhoda	Interaktívnosť Zložitosť vzťahov
Tematická relevancia	Orientačná, navigácia k zdrojom – informácie	Obsahová, intelektuálna – znalosti
Kritériá	Jednorozmerné	Viackriteriálny prístup
Organizácia informácií	Lineárnosť	Nelineárnosť
Pridaná hodnota		Kontext, vizualizácia, spolupráca
Kognitívna relevancia	Predpokladaný kognitívny stav, štýl, kategórie používateľov	Personalizácia, inteligentné rozhrania
Informačné štruktúry	Deterministické	Flexibilné, prepojitelnosť pojmov Skladanie mozaiky
Komunikačná relevancia	Referenčné interview, štýly komunikácie	Skupinové triedenie, odporúčania, dialóg
Situačná relevancia	Referenčné interview, úlohy, problémy, situácie	Redukcia neistoty kontextom, prepojeniami, organizáciou
Motivačná relevancia	Preferencie, úlohy	Ľahký prístup, rôzne spôsoby služby, možnosť objavovania

SIETŤOVÝ MODEL - RELEVANCIA

MODEL RELEVANCIE

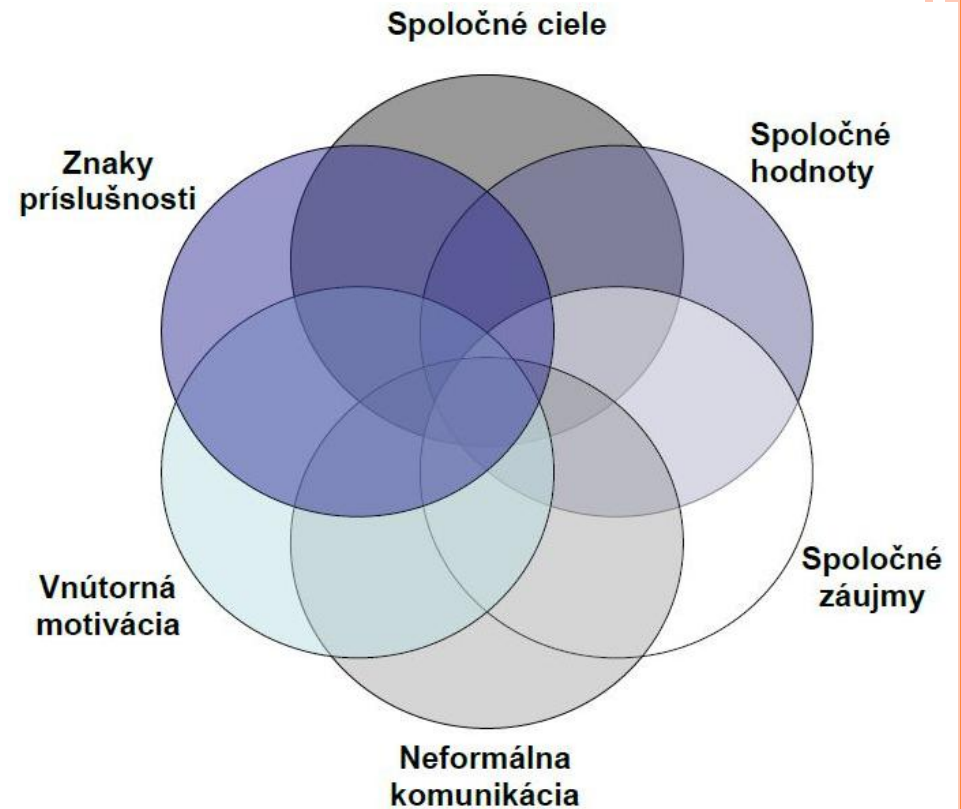
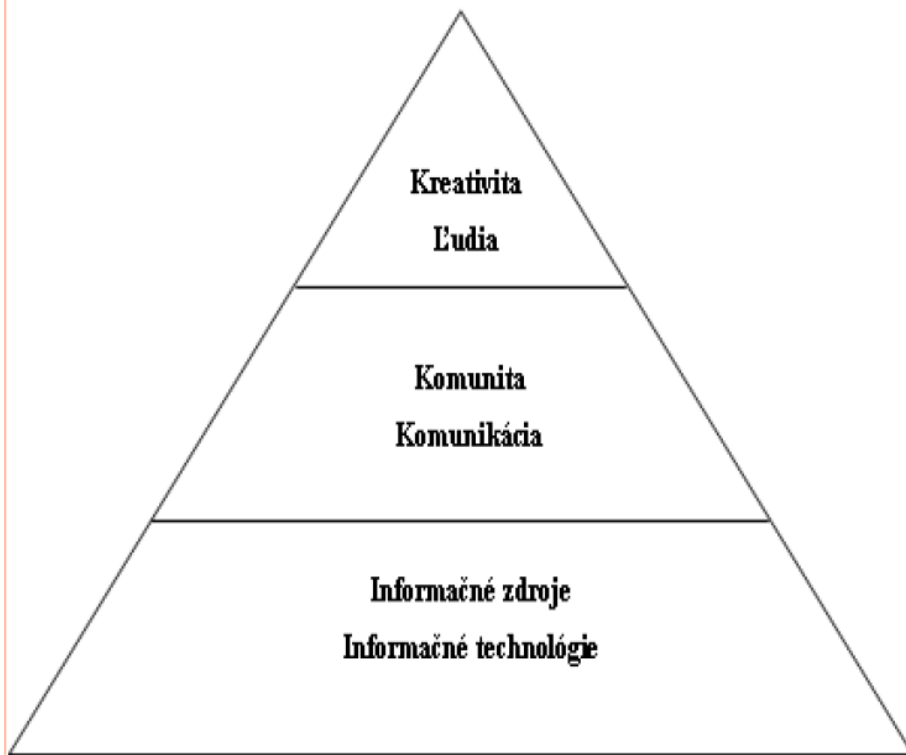

INFORMAČNÁ EKOLÓGIA

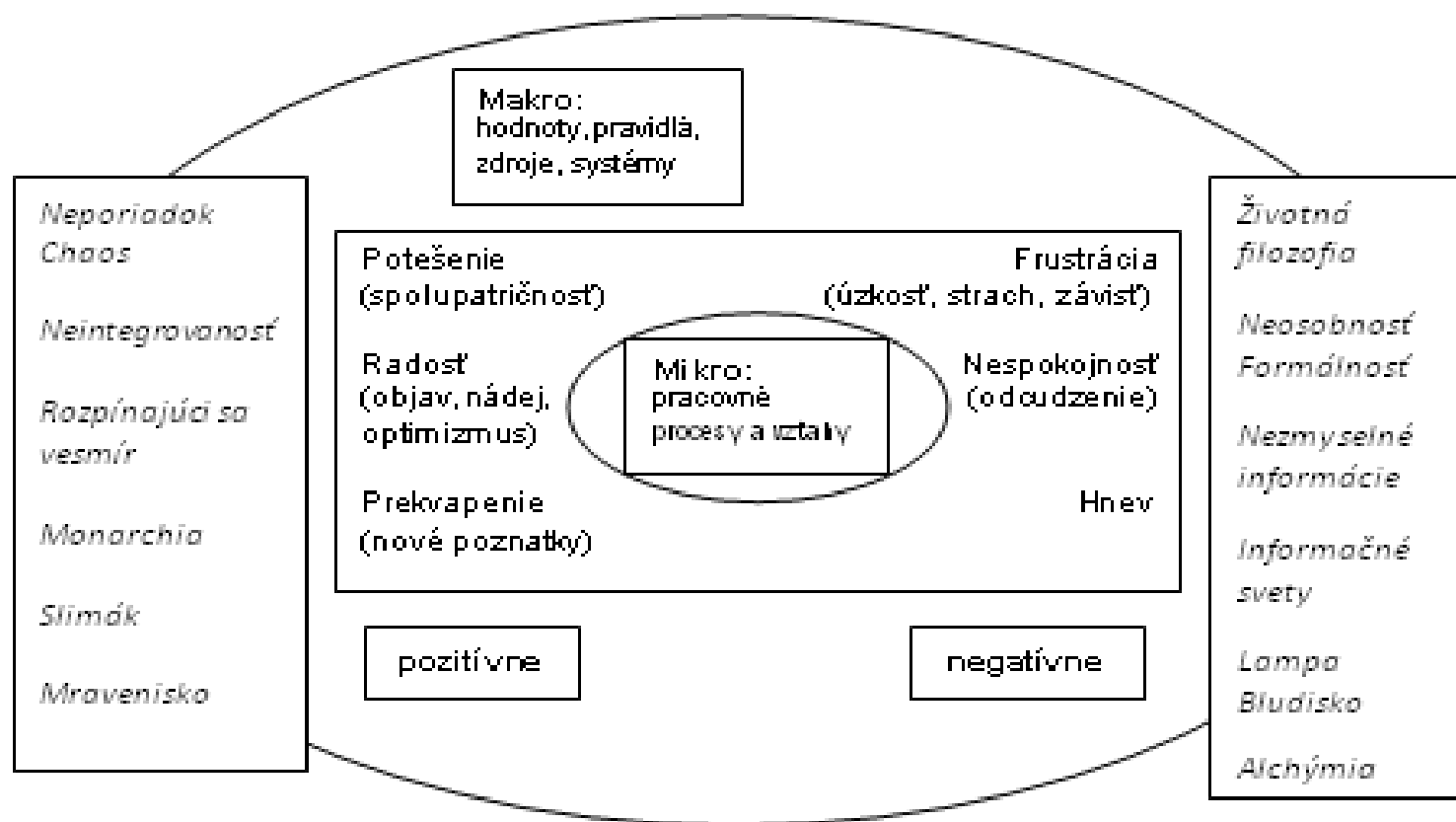
- Akademické informačné prostredie:
 - Aký je stav akademického informačného prostredia v SR:
 - Budovanie univerzitných repozitárov
 - Názory informačných manažérov univerzít (17):
 - Pološtruktúrované rozhovory
 - Modelovanie obsahu záverečných prác z KIV(dizertačné a diplomové práce) – pojmové mapy
 - Analýza kľúčových slov zo všetkých záverečných prác z KIV za 10 rokov – tematické mapy

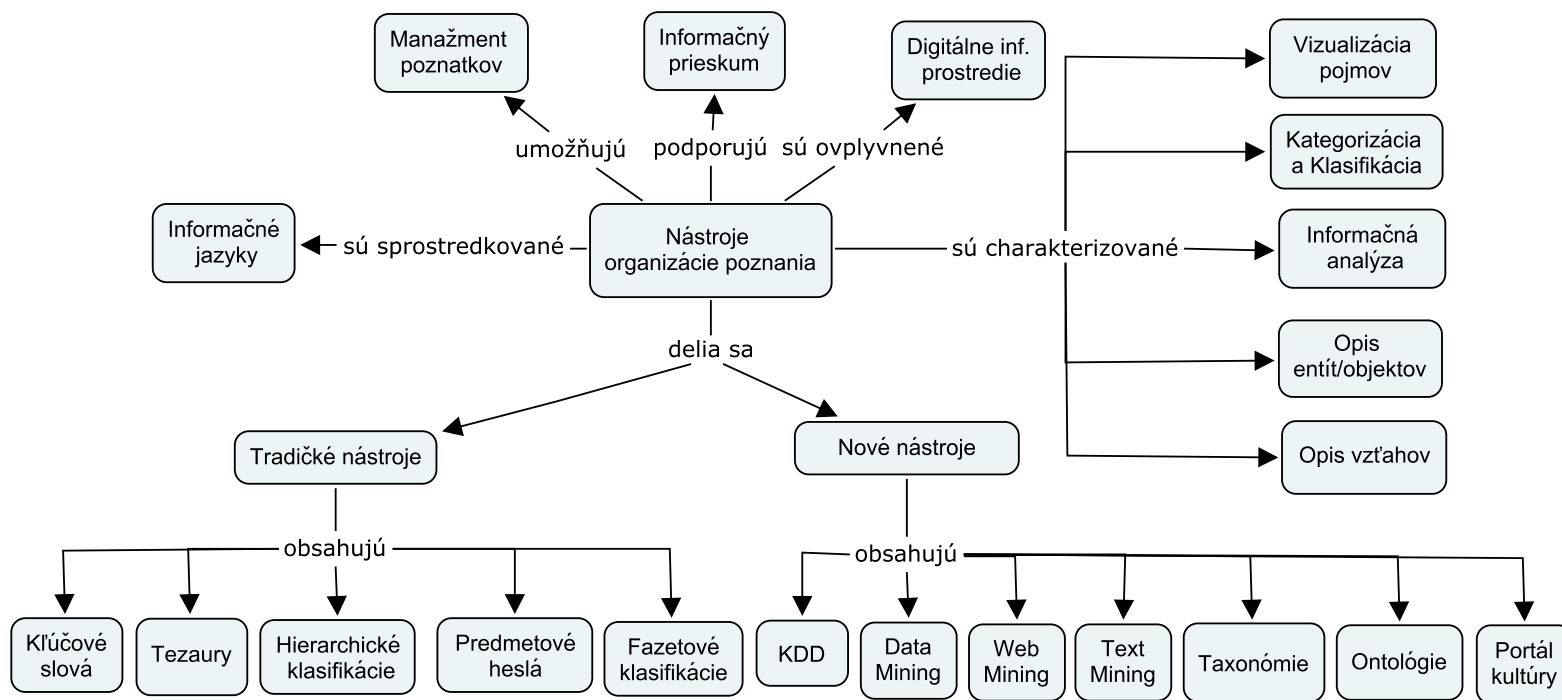
INFORMAČNÁ EKOLÓGIA – NÁZORY MANAŽÉROV

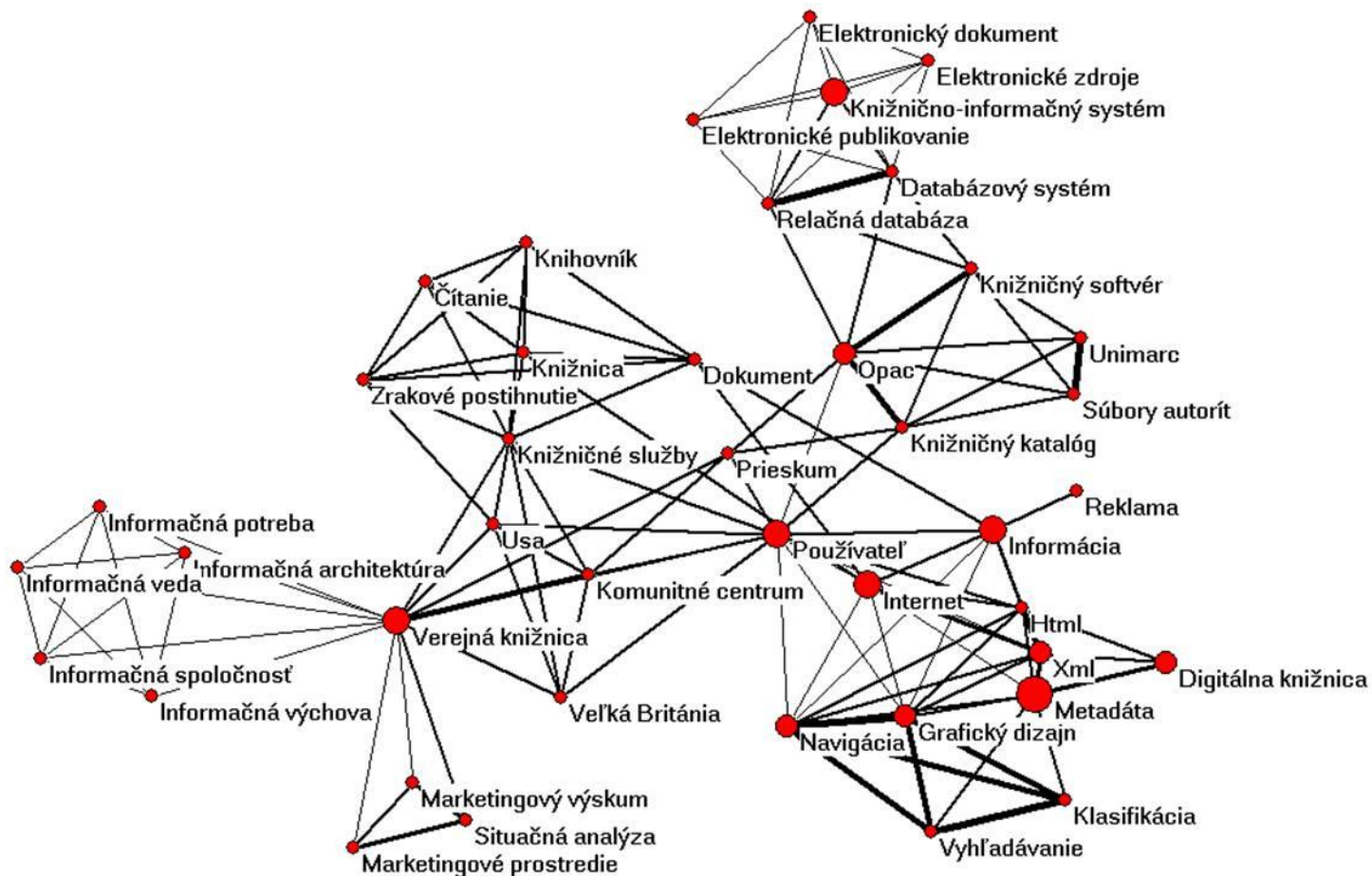
INFORMAČNÁ EKOLÓGIA - EMÓCIE

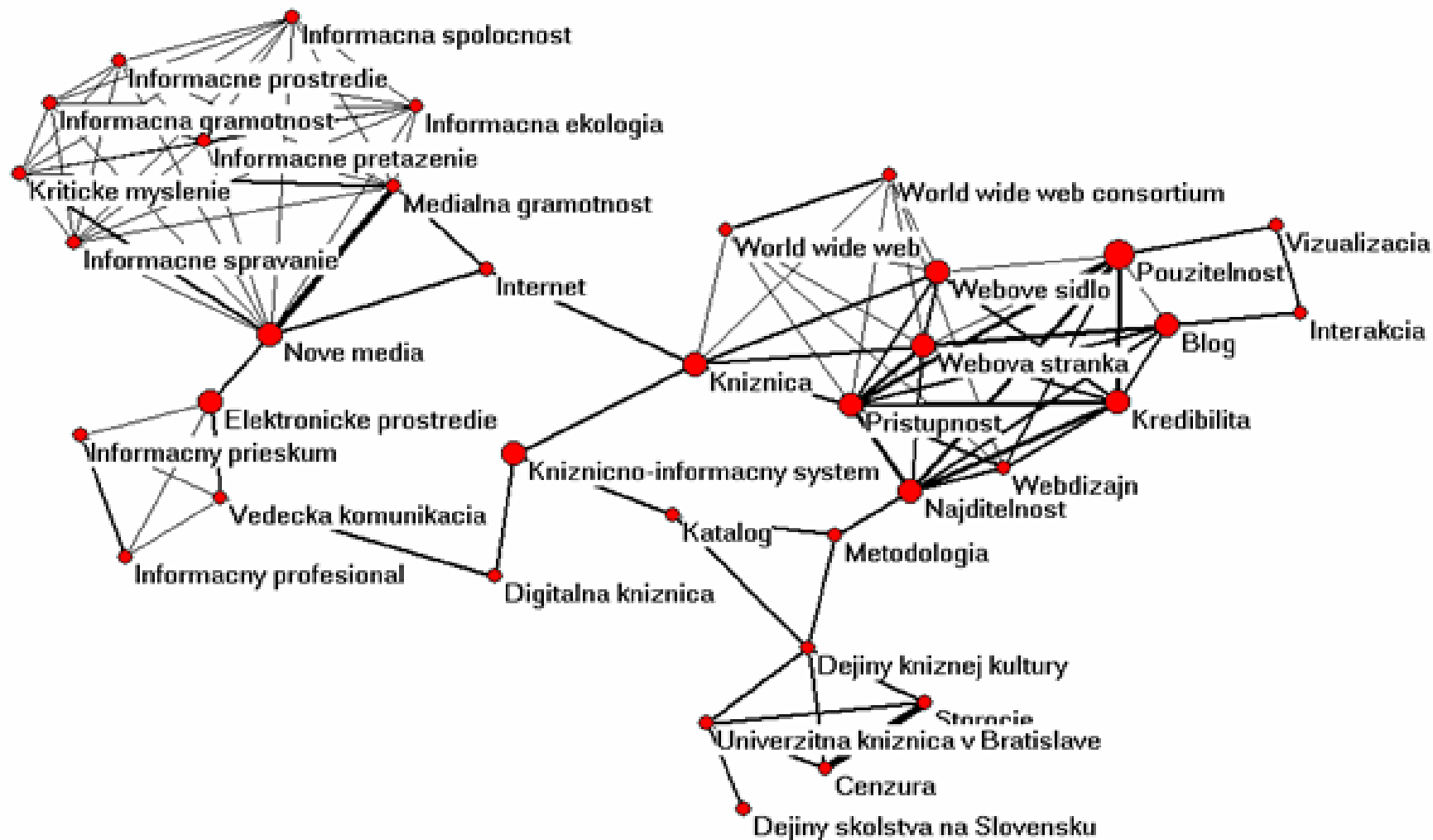
POJMOVÉ MAPY - PRÍKLAD

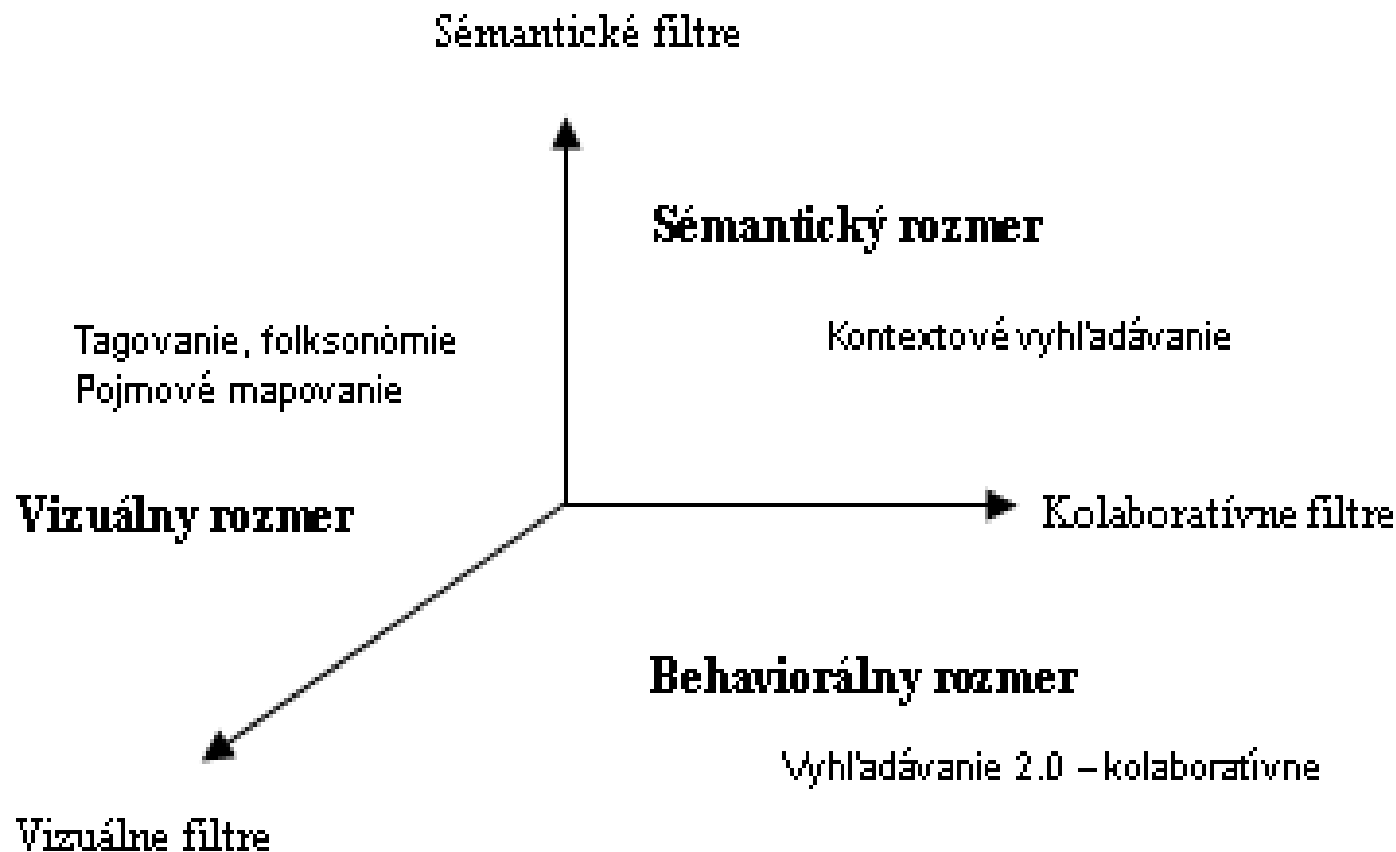
TEMATICKÉ MAPY (2003-4)

TEMATICKÉ MAPY (2009-10)

ZÁVEREČNÝ MODEL INFORMAČNEJ EKOLÓGIE

PROJEKT TRA-DI-CE – VÝSKUM DOKTORANDOV

- Kvalitatívny výskum
- Doktorandi (rôzne odbory, odlišnosti)
 - rozhovory
 - kognitívne modelovanie
 - Informačné horizonty
- Návrh informačnej podpory
- Portál, digitálna knižnica
 - Služby s pridanou hodnotou
 - Znalostné / inteligentné technológie

CIELE VÝSKUMU DOKTORANDOV

- Identifikovať informačné potreby a informačné správanie
- Modelovať hlbšie procesy riadenia výskumných projektov, publikovania, využívania sociálnych sietí
- Modelovať interakcie s informačnými systémami a digitálnymi knižnicami
- Identifikovať hlbší kontext informačného správania

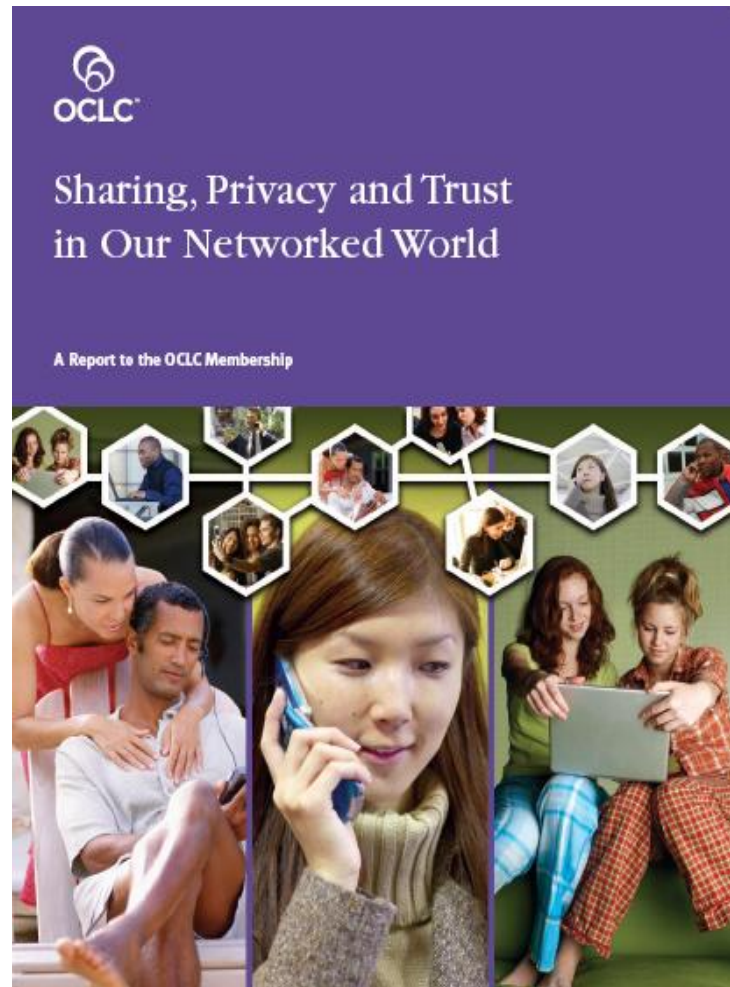

KONCEPCIA - KATEGÓRIE

 výskumné správanie	<ul style="list-style-type: none">▪ výber témy▪ plánovanie výskumného procesu
 informačné správanie pri využívaní informácií	<ul style="list-style-type: none">▪ informačné stratégie, postupy▪ náhodné získavanie informácií
 získavanie a vyhľadávanie informácií	<ul style="list-style-type: none">▪ typy zdrojov▪ informačný horizont
 organizovanie informácií	<ul style="list-style-type: none">▪ triedenie zdrojov▪ nástroje triedenia
 sociálne médiá	<ul style="list-style-type: none">▪ využívanie▪ prínos
 informačné správanie pri tvorbe	<ul style="list-style-type: none">▪ publikovanie▪ typ zdroja; výber časopisu, vydavateľstva, formy

KONCEPCIA - METÓDY

- Pološtruktúrované rozhovory
 - Metodické podklady
- Modelovanie interakcií
- Viacnásobné obsahové analýzy
- Modelovanie
 - Metodologická gramotnosť
- Informačné horizonty: bohatosť kontextu, semiotické a obsahové analýzy

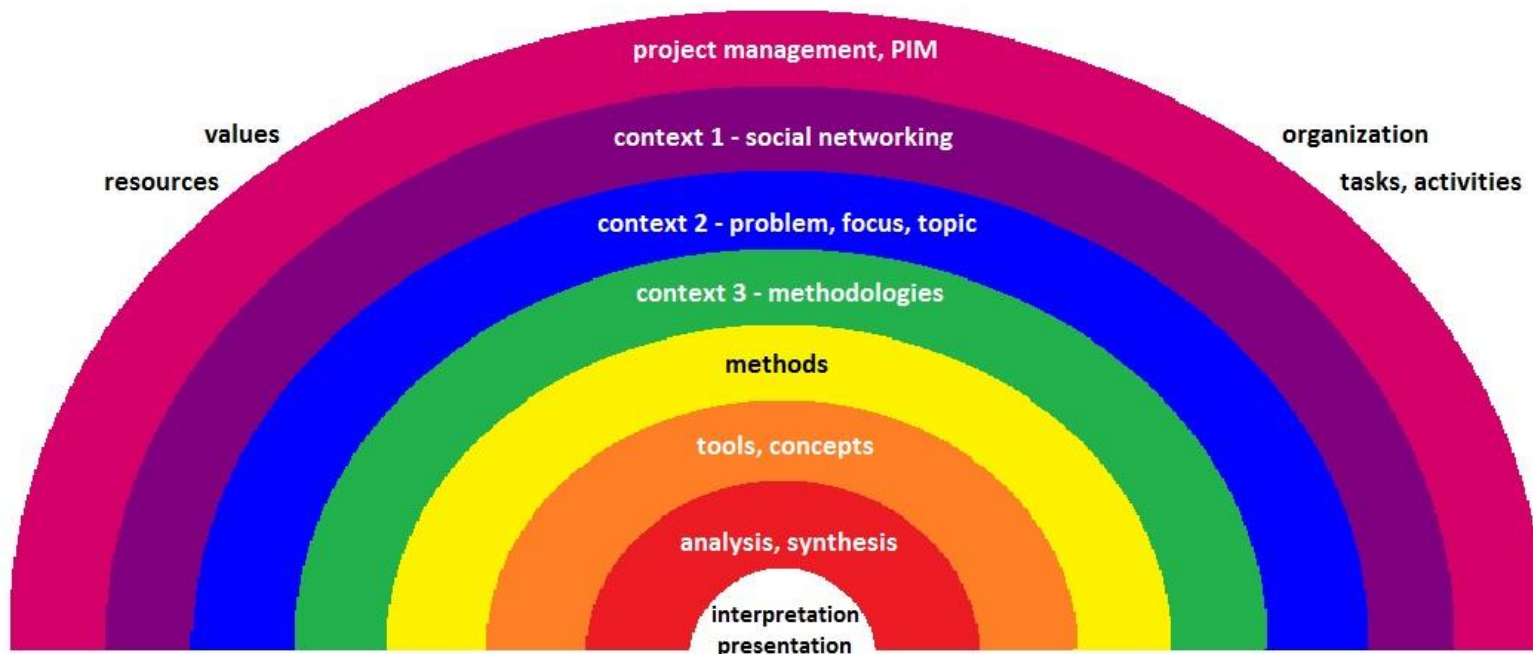

METODOLOGICKÁ GRAMOTNOSŤ DOKTORANDOV

- Metodologické semináre pre doktorandov
- Súčasť informačnej gramotnosti a informačných interakcií
- Znalosti a zručnosti potrebné na riešenie výskumných problémov: formulácia vedeckého problému, manažment výskumného projektu, analýza a syntéza, interpretácie, využívanie metód a nástrojov, znalosť paradigiem výskumu
- Schopnosti aplikovať metodológiu a metódy na riešenie výskumných problémov
- Princípy: hodnoty, komunita, nástroje

METODOLOGICKÁ GRAMOTNOST DOKTORANDOV - MODEL

VÝSLEDKY: INFORMAČNÁ PODPORA DOKTORANDOV - ODPORÚČANIA

- Rozvíjať metodologickú gramotnosť:
 - Terminológia, pojmová infraštruktúra, vizualizácia poznatkov
 - Portály s metodologickými nástrojmi – prehľady autorít, paradigiem, zdrojov
 - Interaktívna komunikácia a kolaborácie, zdieľanie informácií
 - Projektový manažment, manažment dát a znalostí
 - Písanie prác, citovanie
 - Sociálne sieťovanie
 - Podpora pri publikovaní

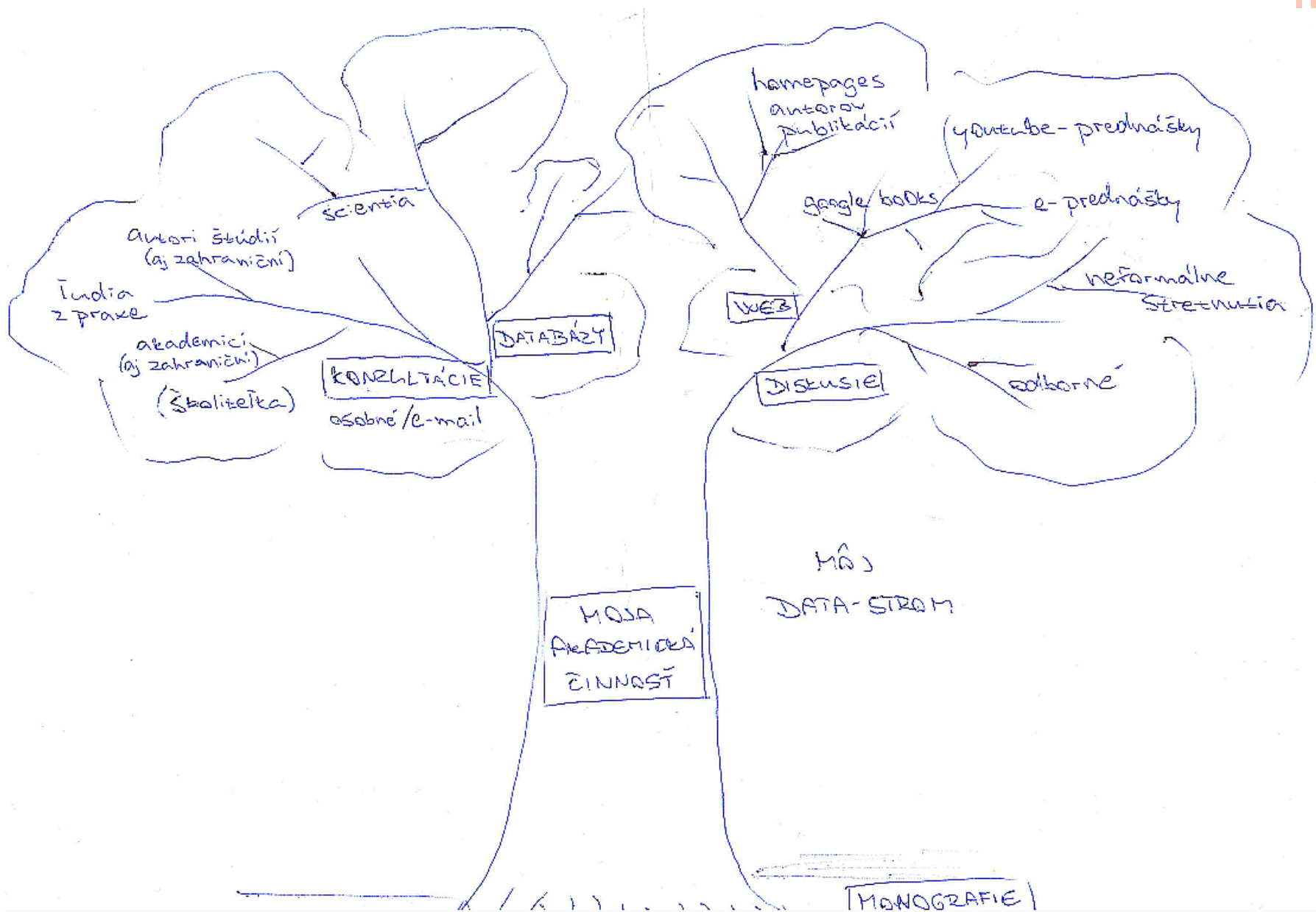

INFORMAČNÝ HORIZONT

- Metodológia – deskriptívne vysvetlenie informačného správania, zber dát a analýza
- Mapa zdrojov, ľudí, postupnosti, kontextov
- Grafická reprezentácia a verbalizácia
 - Dôraz: informačné zdroje, vzťahy, proces, kontext
 - (Sonnenwald 2005)
 - Kvantitatívne aj kvalitatívne analýzy

INFORMAČNÝ HORIZONT

METODOLOGICKÉ PROBLÉMY INFORMAČNÝCH VIED

Zložitosť
informačných
interakcií

Zložitosť štruktúr
poznania
Objektívne / subjekt.

Individualizmus /
kolektivismus

Transdisciplinárnosť:
Reálne problémy
praxe

Vývoj teórií a
paradigiem
Terminológia

METODOLOGICKÉ PROBLÉMY INFORMAČNÝCH VIED

○ Informačná etika

- Morálne hodnoty súvisiace s informačným správaním a využívaním informácií
 - opatrenia na strane systémov (bezpečnosť, prístup, slobodný prístup)
 - právne opatrenia: slobodný prístup - regulácia
 - Anonymita, súkromie, vlastníctvo
 - Plagiátorstvo, propaganda, pirátstvo
 - Digitálne rozdelenie
- Etika informácií ako zdroja
- Etika informácií ako produktu
- Etika informácií ako cieľa

ZÁVER

- Metodologické výzvy:
 - prepojenie výskumov používateľov s návrhom systémov a služieb
- Význam informačnej vedy: **pomoc človeku pri riešení reálnych informačných problémov**
 - Celistvý prístup: informačná ekológia, sociálna informatika
- Nové transdisciplinárne témy
- **Digitálna veda, kultúra, vzdelávanie: informačná podpora**
- **Informačná etika**
 - **Kredibilita, dôvera, identita, kreativita**
 - **Informačná gramotnosť**

LITERATÚRA

- Bates, M.J. (2005) Information and knowledge: an evolutionary framework. *Information Research*, 10 (4), paper 239. dostupné na: <http://informationr.net/ir/10-4/paper239.html>
- Bawden, D. Robinson, L. (2012). *Introduction to Information Science*. London: Facet Publ. ISBN 978-1-85604-810-1.
- Case, D.O. (2012). *Looking for information. A survey of research on information seeking, needs, and behavior*. 3. ed. Emerald.
- Capurro, R. (1989). Towards an Information Ecology. In: *Information and Quality*. [online]. *Proceedings of the NORDINFO international seminar*, Copenhagen, Aug. 23-25 1989. Ed. I. Wormell. London: Taylor Graham 1990, p. 122-139. Available at: <http://www.capurro.de/nordinf.htm>
- FIDEL, R. (2012). *Human Information Interaction: An Ecological Approach to Information Behavior*. Cambridge, MIT Press.
- Ingwersen, P., Järvelin, K. (2005). *The Turn. Integration of Information Seeking and Retrieval in Context*. Dordrecht: Springer.
- Savolainen, R. (2008). *Everyday Information Practices. A Social Phenomenological Perspective*. Lanham, Scarecrow Press.
- THELWALL, M. (2009). Bibliometrics to webometrics. In *Information science in transition*. Ed. A. Gilchrist. London: Facet 2009, 347-376.

LITERATÚRA

- Saracevic, T. (2010). Information Science. In Encyclopedia of Library and Information Sciences. Taylor and Francis 2010, 2570-2585.
- Sonnenwald, D.H. (2005) Information Horizons. Theories of Information Behavior. Medford, Inf. Today 2005, 191-197
- STEINEROVÁ, Jela, GREŠKOVÁ, Mirka, ŠUŠOL, Jaroslav. 2007. *Prieskum relevancie informácií*. Výsledky analýz rozhovorov s doktorandmi FiF UK. Bratislava: CVTI, 2007. 150 s. ISBN 978-80-85165-93-7.
- STEINEROVÁ, Jela. 2005. *Informačné správanie: Pohľady informačnej vedy*. Bratislava: CVTI SR, 2005. 189 s. ISBN 80-85165-90-2.
- STEINEROVÁ, Jela a kol. 2004. *Správa o empirickom prieskume používateľov knižníc ako súčasť grantovej úlohy VEGA 1/9236/02 Interakcia človeka s informačným prostredím v informačnej spoločnosti*. Autori: J. Steinerová, J. Šušol, S. Makulová, M. Matthaeidesová, J. Verčeková, P. Rankov. Bratislava: FiF UK KKIV, 2004. 113 s. Available at: <http://kkiv.fphil.uniba.sk>.
- STEINEROVÁ, Jela, Grešková, Mirka, Ilavská, Jana. 2010. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. Bratislava: Univerzita Komenského 2010. 192s. ISBN 978-80-223-2848-7.
- STEINEROVÁ, Jela a kol. 2012. Informačná ekológia akademického informačného prostredia. Záverečná správa z výskumu VEGA 1/0429/10. Editor Jela Steinerová. Autori: Jela Steinerová, Jana Ilavská, Lucia Lichnerová, Miriam Ondrišová, Helena Ondriašová, Linda Prágerová, Martina Haršányiová. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2012. 96 s. ISBN 978-80-223-3178-4.
- Steinerová, J. (2010) J. Ecological dimensions of information literacy. *Information Research*, 15(4). [Available at: <http://InformationR.net/ir/15-4/colis719.html>]

LITERATÚRA

- STEINEROVÁ, J. (2012). Information ecology - emerging framework for digital scholarship. *LIDA 2012*. [online]. Vol 12. [cit. 2014-02-23]. Dostupné na: <http://ozk.unizd.hr/proceedings/index.php/lida2012/article/view/66/37>
- STEINEROVÁ, J. (2013). Methodological Literacy of Doctoral Students – an Emerging Model. In: *Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice. ECIL 2013*. Conference Proceedings. Ed. S. Kurbanoglu et al. Cham: Springer International Publishing 2013, 148-154. CCIS 397.
- STEINEROVÁ, J., Hrčková, A. (2014). Information support of research information interactions of PhD. students in Slovakia. In *Fifteenth International Conference on Grey Literature: The Grey Audit*, 2-3 December 2013. Ed. D. Farace, J. Frantzen. Amsterdam: TextRelease, February 2014. (GL conference series, ISSN 1386 2316, No.15). (v tlači).
- Steinerová, J. et al. (2010). *Informačné stratégie v elektronickom prostredí: pojmové mapy a slovník* [CD-ROM]. Bratislava: Stimul, 2010. ISBN 978-80-89236-99-2.
- Wilson, T.D. (ed.) *Theory in Information Behavior Research*. (e-book). Eiconics Ltd. 2013. ISBN 978-0-9574957-0-8
- ZHAO, D., STROTMANN, A. 2008 Information science during the first decade of the web: An enriched author cocitation analysis. In *Journal of the American Society for Information Science and Technology*[online]. 2008, vol. 59, iss. 6 [cit. 2011-9-15], p. 916–937. Dostupné na internete: <http://www.ualberta.ca/~dzhao/Zhao_Dangzhi_JASIST08_preprint.pdf>.

